Confucianism, Parenting și E-learning: Cultura Asiei de Est și rezultatele PISA

Niculae Liviu GHERAN

Cercetător independent
Independent Researcher
Personal e-mail: agheran.niculae@yahoo.co.uk

Confucianism, Parenting, and E-learning: East Asian Culture and PISA Results

During the course of the following paper I aime to investigate possible reasons for the impressive results that countries in East and South-East Asia have obtained at the PISA examinations that take place every three years. These examinations include three tests: Math, Science and Reading. What I have found is that there are more than one reasons that contribute to this type of succes. The main three that I have chosen to present are first and foremost: an unique cultural climate where education is highly prized by the members of the community and the role of teachers is aknowkedged as being central to the development of society. Secondly, different parenting methods can also be cited as influencing educational outcome. Thirdly, we have an education system that has a strong and well funded public school system but also a vast network of options outside the state provided system that includes cram schools, language schools and online schools, parents there showing a very high willingness to invest in extra classes and educational options outside the public education system.

Keywords: PISA, Education, East Asia, Culture, Tiger Parenting, E-Learning, Confucianism.

"Acquire new knowledge whilst thinking over the old, and you may become a teacher of others."

"By three methods we may learn wisdom: First, by reflection, which is the noblest; second, by imitation, which is easiest; and third by experience, which is the bitterest."
Confucius

Este foarte interesant de observat că societatea occidentală pare a fi periodic șocată de rezultatele obținute la testele PISA în Asia de Est și SE. Primul test PISA a fost dat în cadrul țărilor OECD[1] în 2000. De atunci, din trei in trei ani, deznodământul pare a fi același, și anume că unele țări din Estul si Sud Estul Asiei obțin rezultate mai performante decât alte țări de pe glob. Și, desigur, în fiecare an, aceste alte țări își motivează rezultatele prin diverse narațiuni cu rol de panaceu, bazate de multe ori pe viziuni incomplete cu privire la sistemele educaționale din Asia. Înainte de a intra însă în detalii cu privire la factorii care au influențat rezultatele, aș dori să dau câteva detalii despre sursele principale ale informațiilor prezentate. Multe dintre date au fost luate din rapoarte ale OECD, de exemplu referințe la bugete alocate educației sau la

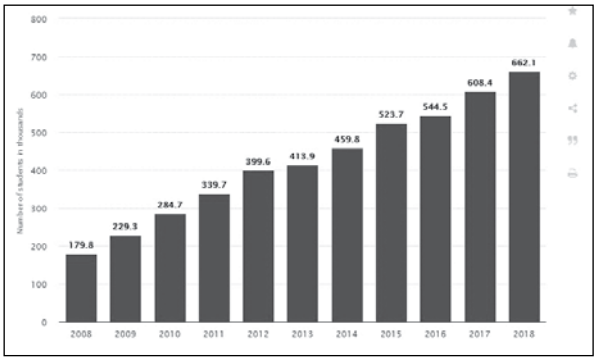
rezultatele testelor PISA. Atunci când nu am putut găsi rapoarte OECD (nu toate țările discutate sunt membre OECD), am apelat și la articole din presa globală sau diverse studii de dată recentă și care tratează subiectul cercetat. O alta sursă importantă s-a dovedit, desigur, experiența de 6 ani pe care am avut-o ca profesor, pregătind studenți care provin din acele țări care au obținut rezultatele foarte bune la testele PISA. Cam prin perioada în care îmi redactam teza de doctorat (anii 2013-2014), începuse să ia avânt la nivel internațional, dar în special în Asia de Est, ideea de „profesor virtual". În ziua de azi există platforme care conectează elevul cu profesorul oriunde în lume s-ar afla aceștia. Inițial îmi doream doar un venit temporar care să îmi permită să continui cercetarea pentru doctorat, din moment ce Clujul e un oraș cu un cost de viața ridicat. Ceea ce nu anticipasem însă, la momentul acela, a fost că acest nou concept de predare urma sa mi se pară atât de interesant, încât aveam să rămân în domeniu și după terminarea tezei. În ceea ce mă privește, mi s-a părut fascinantă șansa contactului real și constant cu diferite culturi si elevi de peste tot din lume, prilej de a înțelege tot felul de aspecte ale vieții din acele locuri, astfel dându-mi nu numai oportunitatea de a preda, dar și de a învăța foarte multe lucruri noi.

Profesorul virtual poate locui, de asemenea, oriunde în lume, tot ce are nevoie fiind o bună conexiune de internet. De altfel, mulți dintre colegii mei din SUA, UK, Canada (sau din diverse țări europene) s-au mutat fie temporar, fie definitiv, pe diverse insule tropicale din Thailanda, Vietnam, Indonezia sau Filipine, unde mai nou există conexiuni de WIFI.[2] Aceștia fie predau, fie scriu sau lucrează în alte domenii unde munca de la distanță este posibilă. Acești aproximativ 500.000[3] de Robinsoni digitali, cunoscuți și ca *digital nomads* aleg să-și părăsească țările de origine, costurile de viață exorbitante și aglomerările urbane pentru a se muta, de multe ori doar cu un rucsac în spate si un laptop, în paradisurile tropicale din SE Asiei cu scopul de a lucra în diferite domenii ce pot fi practicate la distanta inclusiv predatul online. Personal însă m-am mulțumit deocamdată să predau majoritatea timpului din Romania și doar să călătoresc, pe perioade relativ scurte, în mai multe țări de pe continentul asiatic, unde am avut ocazia să-mi întâlnesc mulți dintre elevii, studenții, colegii, sau asistenții cu care am colaborat de-a lungul timpului. Astfel, la ore, timp de șase ani am avut contact cu foarte mulți elevi din multe tari din Asia de Est si SE.

În lumea predatului *online* pe platforme internaționale nu este neobișnuit să ai la ora 12:00 un student din Japonia, la 13:00 pe cineva din China sau Coreea de Sud, iar mai târziu studenți din Singapore sau Vietnam. Ai parte de elevi de toate vârstele și din toate categoriile sociale. De asemenea, studenții care apreciază metodele tale de predare tind să te includă în programul lor săptămânal de studiu și vin o dată, sau chiar de două-trei ori pe săptămână. Astfel, pe unii din ei, de obicei pe cei cu aptitudini superioare de limba engleză, începi să-i cunoști mai bine, discutând și despre lucruri care nu sunt incluse în programa școlară. Elevii provin din familii din diverse clase sociale, mulți din noua clasă de mijloc si de sus din China, estimată numeric la câteva sute de milioane de oameni însă bineînțeles și corespondenții lor din restul Asiei de Est si SE (Japonia, Coreea de Sud, Singapore). Pe de altă parte există și elevi cu posibilități mai reduse care fac eforturi considerabile să aibă acces și ei la acest tip de educație.

Putem vorbi de mai mulți factori care influențează rezultatele. În primul rând, avem factorii culturali comuni societăților confucianiste, în al doilea, apetența majoră a acestor țări pentru investiția în sistemul educațional public, după cum, în al treilea rând, tot aici au fost create, de-a lungul timpului, facilități diverse pentru forme de educație suplimentară administrate privat. În ceea ce privește însă, reacția unor critici cu privire la rezultatele obținute în Asia la testările PISA, de multe ori unii comentatori se îmbată cu apă rece, în sensul că apelează la argumentul unui avantaj la nivel universitar și unui presupus avantaj în plan creativ ca scuză liniștitoare pentru performanțele mai slabe la nivel de școli generale sau licee în occident (de parcă nu dintre elevii de liceu de azi vor fi selecționați studenții de mâine). Numai că acesta nu a fost un test de creativitate! Au fost trei teste, de *matematică*, *știință* si *citire*. Când va avea loc „testul de creativitate" vom afla dacă elevii din spațiul cultural vestic sunt mai creativi sau nu, deocamdată am aflat doar că elevii din spațiul cultural est și sud-est asiatic sunt mai competenți la *matematică*, *științe* și *citire*. Este util să înțelegem termenii comparației. Pentru că aici nu trebuie să discutăm calitatea mediului universitar occidental când încercăm să motivăm rezultatele PISA, ci a școlilor generale și a liceelor. Este foarte important să facem această diferențiere. Asta pentru că, într-adevăr, majoritatea universităților de top la nivel global se află în Occident.

Din Top University Rankings publicat de Times Higher Education vedem cum din primele 50 universități la nivel global, doar 7 se află in spațiul cultural Asiatic, primele apariții fiind Tsinghua University (China locul 23) urmată de Peking University, (tot China locul 24) și National University of Singapore (locul 25).[4] In Asia de Est există de asemenea enorm de mulți studenți care ar dori (sau chiar își fac) studiile universitare în vest. Spre exemplu, doar în cazul Chinei, numărul studenților care aleg mediul universitar occidental este în creștere exponențială. Conform site-ului Statista, între 2008 și 2018 doar numărul studenților străini proveniți din China a crescut cu 600% ajungând la 662.000/an.[5]

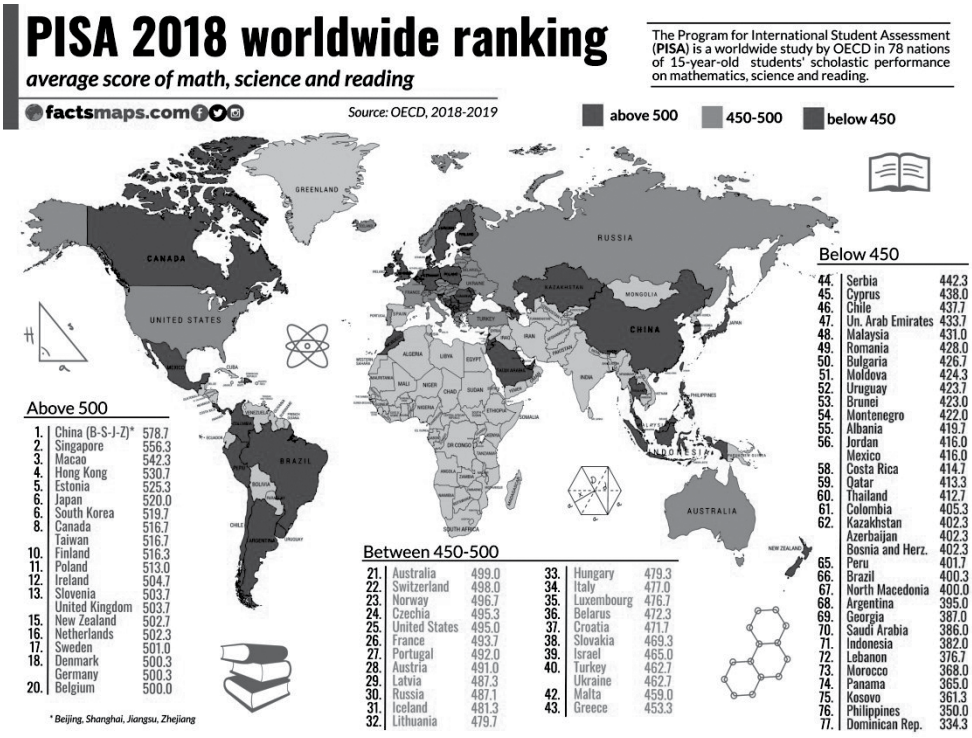

Numărul de studenți proveniți din China
care studiază în străinătate (mii)

Însă, pe de altă parte, grupul elevilor asiatici care vin în vest la nivelul școlii generale sau al liceului nu este așa de mare. Privind rezultatele de la PISA, înțelegem și de ce. Rețeaua de școli generale si licee publice bine administrate și susținute cu fonduri suficiente de la buget, o gamă largă de centre pentru educație suplimentară administrate privat, școli online, toate acestea nutrite de o cultură în care educația are un loc extrem de bine definit, au fost de natură să genereze astfel de rezultate. Aceeași poveste se repetă în Japonia, China, Hong Kong, Coreea de Sud sau Vietnam indiferent de orientarea politică a fiecărui stat. În ceea ce privește însă testarea PISA, rezultatele arată în felul următor:

Observăm astfel cum în Top 10, 7 din 10 țări și regiuni clasificate fac parte din Asia de Est si SE. Așadar, dacă occidentul deține într-adevăr un număr important din cele mai bune universități de pe glob, aceasta nu înseamnă că sistemul educațional în sectorul primar si secundar ocupă același loc în ierarhia performanțelor la nivel global.

Un alt tip de interpretare critică a rezultatelor PISA vede în acest test o manifestare a unui anumit segment al societății globale, care caută să standardizeze educația în interesul marilor companii. De exemplu, Josh Cole publică pe site-ul CCPA (Canadian Center for Policy Alternatives) articolul cu titlul „Putting PISA in its Place", în care evidențiază prezumțiile de la care pleacă testul PISA, de exemplu, că măsoară capabilități utile vieții de zi cu zi, *real life skills*, și nu dă importanță altor materii tradiționale din aria curriculară considerate mai puțin importante, astfel căutând sa încurajeze ajustarea politicilor educaționale ale statelor în interesul companiilor.[7] Autorul evidențiază acest aspect al testărilor problema este desigur că, fie că suntem de acord sau nu cu această critică anti-globalizare a testărilor PISA, a standardizării cu scopul integrării în economia globală, problema rămâne aceeași și anume deficitul de cunoștințe la nivel de liceu între locuitorii spațiului cultural Est si SE Asiatic si cel Vestic la acele trei materii. Pe scurt, mulți critici sunt de multe ori mai preocupați de politizarea testului decât de rezolvarea

problemelor evidențiate de rezultate. Dincolo de asta, nu putem fi absolut convinși că dacă am include alte materii precum educația civică sau istoria, clasamentul ar fi diferit, din moment ce în țări precum Japonia, China, Coreea de Sud, Vietnam sau Singapore educația civică și în general normele de comportament acceptate social ca fiind corecte sunt mult mai stricte decât suntem obișnuiți în Occidentul liberal în care cetățenii tind să pună o mai mare doză de importanță pe libertatea individuală decât pe reguli sociale. În articolul lui Donald K. Emerson cu titlul „Singapore and the Asian Values Debate" publicat în volumul *Culture and Politics: A Reader* autorul publică rezultatele unui sondaj de opinie făcut de David Hitchcock cu următoarele rezultate atât interesante cât și relevante cu privire la discuția privind educația:

> „David Hitchcock asked 131 officials, scholars, businesspeople, and professionals from eight East Asian countries and the United States to select from a list of values not necessarily the ones that they themselves endorsed, but rather the ones that they considered were «critically important» to others in that particular country. On all major relevant differences between Asians and Americans, majorities of Asians took the supposedly Asian position, consistently ranking social stability as more important to their fellow citizens than personal liberty. Answers on the value of an «orderly society» differentiated the two groups the most. By differences of 54 and 51 percentage points, respectively, Asians were more inclined than Americans to pick «respect for learning» and «preserving harmony for the group» as critically important to their fellow citizens".[8]

Putem deci spune că PISA este politizat excesiv atât la dreapta cât și la stânga eșichierului politic deoarece pe de o parte dreapta pare să se ascundă în spatele rezultatelor mai bune la nivel universitar mizând pe o presupusă superioritate creativă a indivizilor care absolvă cursurile universitare în vest iar stânga face o critică a examinării în sine. Din păcate, niciuna din abordări nu prea pare a avea impact într-o eventuală îmbunătățire a rezultatelor elevilor proveniți din Vest și este foarte probabil ca în 2021 să avem din nou tradiționala discuție despre PISA și de ce în anumite zone ale globului rezultatele sunt mai bune decât în altele, fără să se schimbe nimic în plan real în Occident. În felul acesta, discuția poate continua *ad infinitum*. E foarte ușor să înghiți pilula ideologică preferată și să ignori orice altceva din trei în trei ani de zile. Testul PISA a fost dat deja de șase ori (2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018), oamenii au facut observații similare de șase ori la rând, după fiecare test, testul a fost revizuit de șase ori, iar rezultatele obținute au fost similare, ba chiar putem observa o îmbunătățire a rezultatelor din Asia de Est în raport cu alte țări și zone analizate. Pentru a pune în evidență evoluția rezultatelor voi integra în tabelul de mai jos rezultatele de la 3 din cele șase sesiuni de examinare (2003, 2015, 2018).

Clasamente PISA
în sesiunile de examinare 2003, 2015, 2018
(locurile 1-10, în ordine)

	Științe	Matematică	Citire
PISA 2003	Finlanda Japonia Hong Kong Coreea Liechtenstein Australia Macao Olanda Cehia Noua Zeelandă	Hong Kong Finlanda Coreea Olanda Liechtenstein Japonia Canada Belgia Macao Elveția	Finlanda Coreea Canada Australia Liechtenstein Noua Zeelandă Irlanda Suedia Olanda Hong Kong
PISA 2015	Singapore Japonia Estonia Taiwan Finland Macao Canada Vietnam Hong Kong China	Singapore Hong Kong Macao Taiwan Japan China Korea Elvetia Estonia Canada	Singapore Hong Kong Canada Finlanda Irlanda Estonia Coreea Japonia Norvegia Noua Zeelandă
PISA 2018	China Singapore Macao Estonia Japonia Finlanda Korea Canada Hong Kong Taiwan	China Singapore Macao Hong Kong Taiwan Japonia Korea Estonia Olanda Polonia	China Singapore Macao Hong Kong Estonia Canada Finlanda Irlanda Korea Polonia

Factori culturali pentru estul și sud-estul Asiei

Pe parcursul acestui subcapitol aș dori să pun în evidență importanța factorilor culturali care au contribuit la obținerea rezultatelor. Asta deoarece nu toți factorii care influențează aceste rezultate țin însă de arhitectura sistemului educațional public de stat sau a centrelor administrate privat, *offline* sau *online*. Guvernele fac și acolo tot ceea ce pot pentru a îmbunătăți calitatea învățământului, mărind bugetele si angajând profesori competenți. Numai că nu doar lipsa banilor este miezul problemei (e și asta relevant, în cazul României în special, dar nu e singura problemă). Dacă lucrurile ar sta astfel, o țară în curs de dezvoltare precum Vietnam nu ar izbuti să obțină rezultate excepționale la segmentul de *Științe* al testului PISA. Ori, în acest caz, datele sunt foarte clare. PIB-ul pe cap de locuitor în Vietnam este de 2.343$ (de aproape 5 ori mai mic ca în România – unde este de 10.800$ – și de douăzeci și șase de ori mai mic ca în Statele Unite), asta în condițiile în care Vietnam-ul are cam de cinci ori mai multă populație decât România. Astfel încât nu putem să nu ne întrebăm ce anume, în afara bugetului oferit educației, mai influențează rezultatele?

În această ordine de idei, trebuie să vorbim serios și despre factorii culturali. Și asta deoarece societățile confucianiste au un anumit specific cultural comun. Lucru evident câtă vreme țările cu rezultatele cele mai bune sunt situate în aceeași zonă geografică dar au atât sisteme politice radical diferite cât și nivele de trai diferite. Așadar, independent de factorul politic, există trăsături culturale comune in China, Hong Kong, Japonia, Coreea de Sud, Singapore, Vietnam etc. care au un cuvânt important de spus vizavi de felul în care oamenii din această zonă se raportează la noțiunea de educație. Este poziția pe care o are si Charlene Tan atunci când discută evoluția culturilor pedagogice confucianiste: „Despite variations among them, these cultures share the following primary pedagogic patterns: a premium placed on education, high social status of and respect for teachers, student attention and discipline in class, a firm grasp of foundational knowledge, and repeated practice. The seriousness with which East Asians view education, coupled with the high standards of teaching and learning in Confucian Heritage Cultures, has arguably contributed to the impressive performance of these students in international large-scale assessments".[12] Confucius, pe numele său real Kǒng Fūzi a fost de asemenea la vremea lui profesor și a reușit să influențeze fundamental percepția cu privire la educație în toată Asia de Est si SE cu aproximativ 550 ani î.e.n. După cum arată Charlene Tan în articolul „Confucianism and Education", canonul confucianist are două volume unde putem discerne poziția filozofului cu privire la educație: *Analectele* și *Xueji.*[13] Confucius sfătuia conducătorii din vremea lui ca, dincolo de legile seculare sau de recrutarea de oficiali abili, să pună accent pe educarea populației. Curriculumul, în viziunea sa, nu trebuia sa conțină doar cele menite studiului, ci și toate activitățile, programele sau evenimentele cu caracter educativ la care trebuie să participe elevii. Cu alte cuvinte, îndatoririle unui elev continuă în mare măsură și după ce acesta se întoarce de la școală (nu ne referim doar la teme). Astăzi vedem cum programul copiilor și tinerilor din Asia pare a reflecta tocmai acest lucru. Pe lângă ceea ce învață, în mod normal, la școala publică, aceștia sunt implicați în multe activități extrașcolare cu caracter educativ, necesitatea unui „orar" bine structurat fiind foarte importantă inclusiv pentru părinți. Confucius considera importantă nu doar acumularea de noi cunoștințe, ci și comportamentul și valorile cultivate. Astfel, elevul este încurajat să respecte studiul în sine, profesorii cât și pe propriii colegi.[14] Și tot elevul trebuie, de asemenea, să fie capabil de o înaltă auto-disciplină și seriozitate, după cum trebuie și să se dedice complet procesului educațional.[15] Concepția filozofului asupra sinelui este că acesta nu este gata format ci trebuie format printr-un process pe care Li Chenyang îl denumește folosind sintagma „person-making".[16] Unul dintre scopurile actului educativ este astfel crearea relațiilor de interdependență, benefice tuturor membrilor unui colectiv de indivizi, dar profesorul trebuie să fie atent și la nevoile fiecărui individ în parte. Astfel Confucius a abordat acum 2500 ani o temă care este centrală inclusiv vremurilor moderne. Cum este mai bine sa învețe un elev? Ca parte a unui colectiv sau individual, iar răspunsul filozofului este fără echivoc: amândouă.

Ar fi multe de spus, de asemenea, și despre statutul profesorului (indiferent că acesta lucrează în economia publică sau privată) și al ideii de educație în general, în cultura asiatică. De altfel, unii cercetători au corelat deja rezultatele de la PISA cu respectul de care se bucură în această parte a lumii profesorii.[17] Publicația germană *Deutsche Welle* menționează un studiu al fundației Varkey în colaborare cu Universitatea Sussex din Marea Britanie care evidențiază faptul că rezultatele de la PISA se corelează cu statutul profesorului în societatea respectivă, cât și felului în care acesta este retribuit. Cu cât mai ridicat este statutul profesorului în societate, cu atât mai respectat este acesta (inclusiv de propriii săi elevi), iar posibilitatea obținerii unor rezultate bune și foarte bune crește. Având în vedere această corelare,[18] putem lua în considerare creșteri de buget în ceea ce privește sistemul educațional public. Am avut, pe acest subiect, multe discuții cu elevii mei mai avansați sau cu foști asistenți și fiecare dintre aceștia mi-a confirmat faptul că în Asia statutul profesorului în societate este egal cu acela al medicului, salariile fiind, la rândul lor, comparabile. Puterea însăși consideră munca profesorilor extrem de importantă. De exemplu, aceeași publicație ne spune că, în Germania, unde statutul si salariul profesorului este satisfăcător, unu din cinci părinți și-ar încuraja copiii să devină profesori. Dar în România? Unu din cincizeci? Din cinci sute?. Dinamica poate fi observată astfel inclusiv în Vest, țările vestice care oferă profesorului un statut social și economic mai ridicat au avut rezultate mai bune decât restul. Tot din articolul *Deutsche Welle* aflăm și că majoritatea occidentalilor care au răspuns la sondajele lor de opinie au fost de părere că profesorii din Europa sunt mai degrabă desconsiderați de elevii lor.[19] În ceea ce mă privește, dincolo de datele statistice, pot spune că am rămas absolut uimit văzând cât de respectuos se comportă imensa majoritate a elevilor. Și asta se observă, cum spuneam, inclusiv la elevii mei adulți, indiferent de statutul lor socio-economic. Desigur, excepțiile există dar sunt destul de rare.

Diferențele religioase sunt, de asemenea, de luat in considerare. Mulți au comentat asupra faptului ca Budismul ar fi mai prietenos față de adevărurile științifice decât religiile avraamice. Desigur, Budismul are diferite ramuri sau denominații, iar gradul de dogmatism diferă, însă atât principalele ramuri Mahayana cat și Theravada oferă un loc foarte important textului *Kālāma Sutta*, supranumit de multe ori *The Buddha's Charter of Free Inquiry*[20]. Acest text este extrem de important pentru că încurajează cercetarea liberă, condamnând

fanatismul și dogmatismul.[21] După cum menționează corect Venerabilul Bhikkhu Bodhi, *Kālāma Sutta* aprobă din punct de vedere religios posibilitatea adaptării la noi descoperiri, sau noi cunoștințe.[22] O astfel de viziune tradițională prietenoasă argumentului științific are de asemenea un impact pozitiv asupra alcătuirii sistemului educațional pentru că la bază sistemele educaționale din Asia au fost optimizate constant și în funcție de cerințele lumii în care trăim, programa evoluând continuu și adaptându-se la nevoile viitoare ale absolvenților.

De altfel, inclusiv figurile seculare, nu doar religioase, ce au pornit reforme economice importante care au dus la o creștere economică impresionantă în Asia în ultima perioadă, au insistat pe importanța argumentului științific. Deng Xiaoping, arhitectul reformelor ce au avut loc in China in anii '80, a venit cu maxime precum „Seek truth from facts". Genul acesta de abordare deschisă argumentului științific în raport cu cel ideologic a salvat China de exemplu de la anumite excese ideologice specifice perioadei precedente și a declanșat procesul de reformă și deschidere coordonat de statul chinez al cărui rezultat a fost o creștere a prosperității neegalată nicăieri în istoria recentă, sute de milioane de oameni îmbunătățindu-și standardul de viață. Desigur, mai sunt încă multe de îmbunătățit și reformat în multe țări asiatice, dar este important să înțelegem că atunci când privilegiezi argumentul științific în raport cu cel ideologic sau religios, lucrurile pur și simplu încep să funcționeze mai bine. Și atunci ai oportunitatea de a păstra ceea ce funcționează și de a da la o parte balastul. Și este cât se poate de firesc ca într-un asemenea climat educația să progreseze foarte mult, fiind susținută atât de bugetul în creștere, cât și de o viziune fundamentată în realitățile economice de zi cu zi.

Parenting-ul Occidental vs „Tiger Moms"

În cadrul acestui subcapitol voi încerca să evidențiez posibila legatură între stilurile diferite de *parenting* prevalente în Occidentul liberal și cele din Estul si SE Asiei și un posibil impact pe care acestea îl pot avea asupra rezultatelor obținute la testările internaționale. S-a vorbit foarte mult, inclusiv în România despre modul în care mediul familial poate influența rezultatele la testările internaționale. Sebastian Țoc în studiul său, *Școală și Succes Școlar în Învățământul Liceal Românesc* menționează mediul familial ca factor care influențează succesul academic la testările internaționale. Autorul menționează în acest context structura familiei, resursele pe care familia le poate pune la dispoziția propriilor copii, avantajele legate de formele de capital cultural și social existente în familie au fost utilizate frecvent pentru a defini operațional mediul familial de proveniență.[23] Acesta arată cum nivelul educațional este o altă variabilă importantă pentru că reprezintă o formă instituționalizată de capital cultural, dar și pentru că practicile educaționale ale părinților cu un nivel ridicat al studiilor se apropie mai mult de practicile din sistemul de învățământ (de la practicile prin care părinții își educă copii, până la mediul de învățare de acasă în care aceștia se socializează).[24] Autorul observă bine unii dintre factorii familiali ce influențează rezultatele academice însă, cel puțin în discuția noastră cu privire la rezultatele din Asia de Est si SE trebuie completate anumite aspecte. În primul rând, autorul identifică corect faptul că practicile educaționale ale părinților se pot apropia de practicile din învățământ, problema e că autorul corelează asta cu nivelul de educație al părinților și asta poate fi corectă ca observație în context European, dar nu știu dacă este neapărat adevărată în Asia de Est. Este interesant cum acolo aceste practici par a fi prezente în familie și societate indiferent de nivelul de educație al populației, ca trăsătură culturală comună, trecând peste criteriul de educație sau clasă socială. Standardele înalte, disciplina și presiunile făcute asupra copiilor nu sunt apanajul exclusiv unor părinți educați sau exclusiv cu posibilități financiare mai mari ci sunt comune unui grup mult mai mare de oameni. Desigur, părinții cu posibilități financiare mai mari o să poată face mai multe pentru educația copiilor lor, însă asta nu înseamnă automat că în Asia de Est cei cu posibilități mai scăzute nu au aceleași așteptări, standarde sau că nu exercită aceleași presiuni asupra copiilor pentru obținerea de rezultate academice pozitive, chiar și în ciuda lipsurilor materiale. De multe ori educația este prioritizată în defavoarea altor aspecte ale vieții unde nu sunt suficiente resurse. După cum menționează Su Yeong Kim și Vivian Y. Wong, în cultura asiatică rezultatele academice înalte reflectă cultural pozitiv asupra onoarei familiei[25] însă asta nu se petrece doar la nivelul părinților cu o educație înaltă ci și a oamenilor de rând. Face parte din bagajul cultural specific societăților confucianiste după cum menționează Charlene Tan.[26] Astfel, merită încercată o discuție a diferențelor dintre *parenting*-ul occidental și cel asiatic, având însă în vedere că nu discutăm despre un singur segment din societate. Scopul nu este de a generaliza, ci de a prezenta niște tendințe clare, documentate științific. De asemenea, scopul nu este de a alege care tip de *parenting* este superior în raport cu celalalt, *parenting*-ul pâna la urmă are un impact ce nu se limitează doar la rezultate academice, existând mai multe variabile ce trebuie luate în considerare, ceea ce e foarte important de reținut. Însă, în ceea ce privește strict rezultatele academice la PISA sau alte testări, există motive clare care ne arată cum tipul de *parenting* este printre factorii care influențează semnificativ performanța academică. Su Yeong Kim si Vivian Y. Wong în articolul „Asessing Asian and Asian American Parenting: A Review of the Literature" menționează mulți cercetători care diferențiază între modurile în care copiii sunt socializați de către părinți în cultura

asiatică în raport cu cea occidentală: „Culture is a critical force in the socialisation process. Cultural values shape socialisation goals to influence parenting style and practices, which in turn relate to child outcomes (Chao, 2000; Darling & Steinberg, 1993). Chao's (1995) study demonstrates these relationships by comparing the cultural values and parenting practices of mothers from European American and Asian American background. She found that socialisation goals of Asian American mothers emphasized interdependence by encouraging children toward high academic achievement to bring honor to the family. This contrasted with the European American socialisation goal of emphasizing and independent and individualistic orientation (Markus & Kitayama, 1991; Triandis, 1995). European American mothers emphasized a sense of self-esteem in their children, stressing the personal well-being of the individual".[27]

În contrast aflăm de asemenea că dacă *parenting*-ul occidental pare a fi orientat pe stima de sine si încurajarea individualismului, în cazul *parenting*-ului Asiatic părinții fac chiar eforturi deliberate să nu își laude copiii de față cu ei pentru a nu le da impresia că sunt suficient de bine pregătiți și să nu ajungă la concluzia că nu își mai pot îmbunătăți performanța în continuare.[28] De asemenea, părinții occidentali par a avea o viziune mai liberală, lăsându-și copiii să se joace mai mult cu amicii, lăsându-i să participe la mai multe evenimente sociale și, în general, dorind să fie prietenii copiilor lor.[29] În Asia această abordare nu este foarte populară, fie că vorbim despre Japonia, China, Hong Kong, Singapore sau Vietnam. Aici, o proporție importantă din părinți par să fie mai degrabă persoane care consideră că viitorul socio-economic al copilului este condiționat de performanța lui academică și face eforturi să plaseze copilul pe o traiectorie academică ascendentă, care îl va conduce la prosperitate materială și spirituală. Asta nu înseamnă că e interzis să oferi copilului o anumită doză de libertate individuală, însă ferestrele de timp liber sunt atent programate și înserate în programul copiilor, activitățile extracurriculare fiind alese tot de părinți.[30] De asemenea, accesul la media fie ca vorbim despre jocuri video, TV, computer – în afara aplicațiilor educaționale – este de cele mai multe ori restricționat de către aceștia.[31] Mai mult, narațiunea care spune că maximizând nivelul de libertate individuală a copilului (cel puțin pe partea educațională) acesta va reuși să obțină rezultate mai bune este percepută cu neîncredere.

În aceasta ordine de idei conceptul de *Tiger Mom* sau *Tiger Parenting* a fost foarte pe larg discutat în ultimii ani, subliniindu-se atât avantajele, cât și dezavantajele sale. Dezbaterea a început în anul 2011, cu volumul controversat a profesoarei universitare americane Amy Lynn Chua *Battle Hymn of the Tiger Mother.*[32] Chua este absolventă Harvard College și Harvard Law School, momentan profesoară la Yale Law School. În *memoir*-ul său, scriitoarea povestește cum a soluționat multe din provocările de *parenting* pe care le-a întâmpinat în decursul procesului de educare a celor două fiice ale sale și felul în care a procedat pentru a încuraja acele valori care izbutiseră să o propulseze, în același timp, pe ea însăși, de la statutul de fiică de imigrant care nu cunoștea inițial foarte bine limba engleză (părinții ei s-au mutat in SUA cand aceasta avea 8 ani), la statutul de profesoară universitară la Yale Law School și care, în 2011, a fost enumerată de *Time Magazine* printre cele mai influente 100 persoane la nivel global.[33] Volumul a fost atât lăudat cât și criticat, anumite abordări ale sale fiind considerate excesive. Ritmul intens de studiu vine la pachet într-adevăr cu doze mai mari de stres, o viață socială mai puțin bogată, risc mai înalt de anxietate. Însă merită citit, nu neapărat doar de către cei aflați în căutare de sugestii parentale, ci și de cei ce doresc pur și simplu să înțeleagă tipul de *parenting* popular în Asia de Est si SE. Amy Chua menționează mai multe lucruri ce nu au fost vreodată permise fiicelor sale, considerând că pentru un număr extrem de mare de părinți din Asia, *parenting*-ul de calitate este reflectat în rezultatele academice ale copiilor.

Un alt lucru important este că părintele din Asia pare a fi deschis și către opțiuni educaționale în afara sistemului public. El consideră sistemul educațional de stat obligatoriu ca fiind fără doar și poate necesar și util și apreciază creșterea investiției statului în educația publică, dar nu se așteaptă ca acesta să rezolve toate problemele. Acest lucru este valabil inclusiv pentru China zilelor noastre, unde 60% din elevii din școala primară fac meditații la discipline precum literatură, engleză, matematică și cheltuiesc în medie 17.400$/an pe ore suplimentare la diverse materii, în centre care nu țin de sistemul public, această cifra putând urca pana la 43.000$/an.[34] Chiar și cei cu posibilități mai reduse sacrifică alte posibile cheltuieli în favoarea educației copiilor.[35] Este o viziune desigur mai realistă, educația gratuită de bază fiind foarte importantă, dar constituind, totuși, doar o parte a educației generale la care trebuie să acceadă un tânăr. Părintele trebuie apoi să completeze sau să astupe găurile inevitabile din cunoștințele copiilor. Un profesor în China poate să aibă până la 40-50 elevi într-o singură clasă. Mi se pare inevitabil ca 10-15-20% din numărul acestora să necesite fie ajutor suplimentar, la una sau mai multe materii, fie, în cazul celor foarte bine pregătiți, trecerea la materia anului următor, astfel existând copii care se află cu un an-doi în fața programei din școlile publice. Dacă un copil știe perfect materia dintr-un an se trece cu studiul individual la materia anului următor, nu strică să fii cu un an doi în fața programei scolii publice, nu-i așa? De altfel, un studiu recent făcut de *University of London* arată foarte clar cum copiii proveniți din familiile emigranților din diverse țări din estul Asiei continuă sa aibă rezultate excepționale și în cadrul sistemului educațional occidental și, chiar

mai mult decât atât, aceștia par a-și fi devansat colegii occidentali cu până la echivalentul a 2,5 ani conform standardelor OECD.[36] Ceea ce dovedește destul de limpede că nu doar arhitectura sistemului educațional public este responsabilă de rezultatele copiilor. Apoi, mai trebuie remarcat faptul că diaspora asiatică are centre educaționale și culturale în aproape toate marile orașe ale lumii. Astfel, cei care emigrează înspre alte zone ale lumii pot să învețe în paralel și suplimentar față de ceea ce se învață în școlile normale. De asemenea, părinții se ocupă îndeaproape cu organizarea timpului liber al copilului, îi verifică amănunțit parcursul educațional, ocupându-se, în aceeași măsură, de organizarea activităților sale educative sau de relaxare, a mediațiilor, ș.a.m.d. Așadar, când vorbim despre sistemele educaționale din Asia de Est si SE nu vorbim despre sisteme educaționale 100% etatizate (nici măcar în China sau Vietnam-ul zilelor noastre). *De facto* vorbim despre sisteme duale care au mai multe componente – fie public, fie înafara sistemului public fiind bineînțeles influențate de factori culturali – și aici e, de fapt, problema Occidentului. Occidentul e obișnuit să gândească foarte binar, sa politizeze, „educația publică gratuită" SAU „investiția în educație privata". În Asia de Est se mizează simultan pe ambele și aceste dimensiuni aparent opuse își aduc în mare măsura fiecare aportul la rezultatele PISA. Nu e o problema de „sau, sau", e o problema de „și, și".

Un alt factor cultural important ar fi conceptul de „pietate filială", esențial în societățile confucianiste. Respectul față de părinți și de cei mai în vârstă nu este în egală măsură o cutumă la fel de negociabilă cum este în Europa zilelor noastre și vine cu obligații în plus pentru copil care are obligația morală sa aibă grijă de părinți la bătrânețe, inclusiv să locuiască cu aceștia, eventual și cu bunicii. De ce ne interesează pe noi povestea asta? Păi pensiile de stat nefiind sume prea impresionante nici acolo, părinții au astfel și un mobil destul de puternic pentru a face tot ce le stă în putință pentru educația copiilor deoarece în viitor aceștia vor trebui să contribuie și să susțină colectivul familial. „Pietatea filială" este luată extrem de în serios acolo, având astfel, în esență, și rolul unei plase sociale de siguranță. Acest tip de comunitarism este extrem de important în general în toată Asia. În Occident, în absența copiilor ne bazăm din ce în ce mai mult pe importul de forță de muncă ieftină care să ne plătească pensiile, însă e discutabil dacă treaba asta va funcționa la infinit. De altfel, deja ideea de a aduce imigranți pentru a rezolva problemele de natalitate cam începe să se răsufle în Europa, ducând la resurgența formațiunilor de extrema dreaptă și a partidelor eurosceptice,[37] precum și la fenomene politice precum Brexit. În Asia de Est, în general, pe de altă parte, obligațiile față de familie sunt considerate mai importante decât preferințele individuale. Este important pentru discuția noastră câtă vreme, atunci când își alege drumul în viață, copilul, nefiind singur și de capul lui, va trebui să aleagă ceva și de natură să contribuie ulterior la bunăstarea colectivă a familiei. Așa stând lucrurile, când spunem că părinții din Asia investesc enorm în educație, putem folosi fără grijă chiar sensul primar al cuvântului, fiindcă de cele mai multe ori, chiar asta este: o investiție în viitor. Ulterior, acesta are obligația de a locui împreună cu familia, contribuind la bunăstarea acesteia, idealul confucianist fiind patru generații sub același acoperiș.[38] Desigur, în vremurile moderne, datorită migrației forței de muncă din mediul rural în cel urban nu mai este mereu posibil ca familiile mari să rămână împreună, însă responsabilitatea filială continuă să existe și de la distanță, copiii trebuind să dea pe acasă măcar o dată sau de două ori pe an. De curând în China această obligație a fost legalizată oficial, ceea ce, practic, instituționalizează pietatea filială.[39]

Nici nu cred că mai trebuie menționat că astfel de probleme și presiuni sociale nu perturbă nicio secundă viețile celor mai mulți copii occidentali, obișnuiți cu un standard de responsabilizare socială mult mai scăzut. Tânărul occidental își permite să facă o mulțime de alegeri pe care tânărul din Asia nu și le permite, fapt care, în ceea ce îl privește, nu se transformă însă obligatoriu într-un beneficiu pentru el însuși, pentru familia sa, sau pentru colectivul extins al societății, poate fi în unele cazuri chiar un privilegiu cu potențiale efecte negative. Procesul este lăsat să evolueze de la sine pentru că în cultura vestică individualismul cultural este mai important decât alte considerente. În Asia de Est pe de altă parte nimeni nu își imaginează că o grădină în care nu intervii ani de zile o să arate mai bine ca una în care ai udat florile zilnic.

Centre educaționale în afara sistemului de stat

În Asia de Est există și un mediu foarte competitiv de centre educaționale administrate privat. Ele trebuie desigur să asigure niște standarde de calitate cât și să respecte reglementările setate la nivel guvernamental. Aici putem include centre de limbi străine sau altele, mai mari sau mai mici, unde sunt predate alte materii. Cele mari au devenit aproape industrii, cu sute de reprezentanțe și săli deschise în mai toate orașele mari. Cele mici sunt deschise de profesori. Când am călătorit în Vietnam am văzut că profesorii de Engleza din Occident, în special din UK, USA, Canada, Australia se angajează fie ca profesori în astfel de centre de limbi, fie își deschid propriul centru, organizându-l ca pe o mică afacere – în China si Vietnam pot face asta doar în colaborare cu un partener local –, cooptând și alți profesori, într-o echipă alături de care lucrează și administrează centrul respectiv. Genul acesta de model e valabil inclusiv în Japonia, iar cererea pentru astfel de centre, cât și pentru profesori este în creștere rapidă datorită faptului că, așa cum spuneam,

numărul celor care și-au îmbunătățit standardul de viață, permițându-și acum astfel de forme de educație suplimentară este de ordinul sutelor de milioane ce a făcut să explodeze cererea de profesori în piață. Pe una din platformele cu care colaborez sunt angajați în jur de 5000 profesori.

Ceea ce însă trebuie neapărat menționat este că centrele private NU au autoritatea să organizeze examene sau să elibereze diplome. Ele sunt doar centre de pregătire și nicidecum școli sau facultăți îndrituite să evalueze. Evaluarea se face numai în cadrul sistemului public, scopul centrelor private fiind doar suplimentarea programei școlare, și nicidecum înlocuirea școlilor deja existente. Ceea ce este foarte important și demn de reținut în special de către participanții la dezbaterea „educație publică" vs. „educație privată". Este, în opinia mea, un „detaliu" deloc de neglijat, cu un impact fără doar și poate pozitiv. Fiindcă astfel este evitată apariția „fabricilor de diplome". Deoarece, știind că scopul suprem al multor studenți este obținerea unei diplome, instituția privată nu va pregeta să i-o ofere, contra cost, și, de cele mai multe ori, fără travaliul necesar al beneficiarului. De pe site-ul WENR (World Education News Review) aflăm că la nivel global avem de a face cu nu mai puțin de 2615 așa numite „fabrici de diplome", din care 1008 se afla in Statele Unite, iar din acestea 400 acordă în medie 500 de diplome false de doctorat anual cumulând profituri în valoare de 200 milioane dolari anual.[40] Pe site-ul CHEA (Council for Higher Education Accreditation), sub titlul „Degree Mills: An Old Problem and a New Threat" vedem pericolele pe care le prezintă industria „fabricilor de diplome":

> „The primary reason to be concerned about degree mills is that they demean the value of learning and the importance of educational standards by treating degress only as a commodity to be bought and sold. However, there are other reasons as well. In some cases, degree mills defraud individuals who are misled by the promises of the purported school that the degree they earn from school will have some value. Individuals with bogus degrees also present a danger to the public. This is particularly true of those who receive bogus credentials in fields where they could present a threat to health, safety or wellbeing. A quick look at the degree mills advertising on the Internet shows that degree mills offer degrees in fields such as nursing, nutrition, electrical and mechanical engineering, biochemistry and accounting, at significant risk to the public. Also, degree mills are unfair to the millions of individuals who have worked hard to earn legitimate degrees".[41]

Dacă, însă, este lipsită de dreptul de a elibera diplome, o astfel de instituție privată va fi nevoită să se distingă față de celelalte asemenea ei, prin altceva, cum ar fi, de exemplu, prin rezultatele obținute de studenții care i-au frecventat cursurile la examenele din sistemul public. Altminteri, majoritatea acestor centre arată, în esență, exact ca școlile normale, doar că aici se învață în grupuri mai mici decât ar fi fost posibil la școlile de stat. Și, desigur, nu se predau toate materiile. Există centre separate de matematică, altele de engleza, fizică ș.a.m.d., iar copiii își pot face abonamente ca la sala de sport, fiecare optând doar pentru ce are nevoie.

Tot la capitolul dedicat centrelor educaționale din afara sistemului de stat intră și platformele online, prin intermediul cărora elevii pot avea parte de o educație la domiciliu prin intermediului computerului sau al tabletei. Aceste platforme au explodat în popularitate în ultimii 6 ani. Când am interacționat pentru prima oară cu studenți pe o astfel de platformă, in 2013, existau trei sau patru în toată lumea. Astăzi, dacă urmărim indexările de pe site-ul: *Good Air Language: Teaching English Online*[42] vom vedea că, la ultima numărătoare, făcută în Decembrie 2019 erau: 95 platforme chinezesti, 57 americane, 18 coreene, 15 japoneze, 14 britanice, 12 spaniole, 12 filipineze si 10 rusești. Dacă e să facem și o analiză cantitativă, observăm că sunt, în total, aproximativ 221, 140 în Asia și 81 in Occident. Și asta doar la Limba Engleza, există altele pentru matematică și alte materii. Desigur, ele variază foarte mult în ceea ce privește calitatea materialelor. Există școli online care colaborează cu edituri ce țin de universități mari precum Oxford University Press[43] în ceea ce privește materialele și altele care în mod evident sunt la început de drum și nu își permit astfel de parteneriate. Până la urmă vorbim despre un concept inovativ care mai are mult de evoluat dar a dovedit enorm de mult potențial. În cazul celor prin intermediul cărora se predă limba engleză, unele angajează doar profesori nativi, altele sunt interesate și de cunoscători foarte buni ai limbii, a căror limbă maternă nu este neapărat limba engleză. În ceea ce privește numărul de profesori angajați de fiecare platformă, acesta variază. Este estimat că, la ora actuală, 100.000 de profesori străini, majoritatea din SUA/UK/Australia dar și din alte țări Europene, lucrează, de exemplu, doar pe platformele din China.[44] Pentru restul țărilor nu am găsit date exacte însă. Aceștia nu se află doar în țările de origine, ci sunt răspândiți în toate țările unde pot obține o conexiune decentă la internet.

Accesul nenativilor este limitat la piața platformelor online – vizele de lucru la fața locului în diverse țări asiatice fiind acordate doar nativilor SUA, UK, Canada, Australia. Lucrurile stau astfel pentru că în Asia un profesor de limbi străine a cărui limbă maternă coincide cu limba predată este preferat unuia care a studiat-o din cauza pronunției, ceea ce e discutabil firește, dar statul nu intervine în această alegere a studentului. Însă există și platforme prietenoase nenativilor. Doar Vietnamul mai face unele excepții pentru europenii care vor sa predea fizic acolo (așa cum făcea și China în anii 2000-2015, doar că, odată cu boom-ul economic recent, chinezii și-au permis să se alinieze politicilor în domeniu practicate de Japonia, Coreea de Sud și

Singapore, unde același model e în funcție de mai mulți ani). E drept și că, pentru mulți studenți, pe lângă aspectul educațional, este atractivă, în aceeași măsură, și perspectiva contactului cu lumea occidentală, nu toți având posibilitatea financiară de a studia fizic în Occident, sau locuiesc în țări unde, în urmă cu doar 10-15 ani, interacțiunea cu străinii era mult mai restricționată decât este în prezent când asemenea interacțiuni devin din ce în ce mai comune. Însă, indiferent de politicile de angajare ale platformelor, profesorul, nativ sau nu, are, în mare, aceleași drepturi. Are posibilitatea de a alege la ce ore din zi și în ce zile e disponibil, câte ore vrea să predea, cât și libertatea de a-și anula orele după plac (desigur, dacă anulezi prea des orele unui elev, acesta va căuta un alt profesor mai serios). Un alt factor important este și nivelul tehnologic al platformei. Unele sunt mai simpliste, altele folosesc algoritmi complecși, care pot să ajute profesorul. O platformă de ultimă generație nu doar facilitează comunicarea audio și video cu elevul, ci poate, de exemplu, să analizeze stilul de predare al profesorului și să îi distribuie acei elevi care preferă stilul respectiv. Există măsurători care calculează, de exemplu, cât la suta din oră vorbește profesorul și cât la sută elevul. Platforma face calculele și dacă descoperă că ai reușit să-ți îndeplinești obiectivul de a face copilul să vorbească mai mult decât tine, de a provoca la dialog mai mult decât a ține discursuri teoretice poți primi, de exemplu, o primă salarială aplicată automat orei respective si atunci, normal, ești motivat să încerci asta ori de câte ori este posibil. De asemenea, contează extrem de mult și feedback-ul din partea elevilor/părinților. Un feedback bun constant poate să îți aducă mai mulți elevi repartizați în intervalul orar ales și, pe cale de consecință, îți va crește prestigiul în interiorul platformei. Și, desigur, elevii/părinții pot verifica reputația de care te bucuri înainte de a te alege. Aici stă, de fapt, puterea acestor centre online. Elevul își poate completa cunoștințele exact acolo unde are nevoie. De exemplu, unii dintre ei știu gramatică, dar nu prea pot conversa, alții conversează relativ bine, dar cu multe greșeli gramaticale. Alții poate au greșeli de pronunție pe care vor să le corecteze. Lecțiile, de asemenea, sunt primite de elevi în funcție de nevoile personale ale acestora. Elevul cu probleme de pronunție primește din sistem planuri de lecție orientate spre corectarea acestora, și la fel se întâmplă atunci când trebuie perfecționate gramatica, citirea sau vocabularul. Lucruri care nu stau în puterile educației publice – nu putem avea un manual special pentru fiecare elev, ei bine pe internet se poate. Iar pentru obținerea unor rezultate cu adevărat excelente este nevoie, în egală măsură, atât de un sistem educațional de stat, care oferă educația gratuită de bază, cât și de alternative care se adresează nevoilor individuale ale fiecăruia în parte. Din păcate, în Vest lumea pare mai interesată să politizeze dacă e mai bine la stat sau la privat, fără a realiza că modalitățile mai sus pomenite nu îndeplinesc aceleași funcții și, prin urmare, nici nu se suprapun. Iar societățile cu rezultatele cele mai performante le folosesc pe amândouă. Centrele sau platformele administrate privat nu ar trebui să înlocuiască educația dată de școlile de stat, ci să o completeze. Educația publică este foarte bună la diseminarea cunoașterii în masă cu un cost relativ redus pentru marea masă a elevilor, ceea ce este evident foarte util societății. De asemenea, evaluările elevilor făcute în cadrul sistemului de stat par a fi un punct de reper clar în ceea ce privește evoluția elevilor mai de încredere ca evaluările făcute în privat având în vedere pericolul prezentat anterior al fabricilor de diplome. Pe de altă parte, sistemul de stat nu este perfect în primul rând pentru că ritmul predării nu este potrivit oricărui student. Un elev mai slab rămâne în urmă și la unele materii este dificil sa recupereze. Pe de altă parte, un elev foarte bun se plictisește într-un astfel de ritm și pierde vremea în loc să o ia in față dacă poate cu învățatul în raport cu colegii lui. Platformele rezolvă problema foarte elegant, grupând elevii nu doar în funcție de vârstă, ci de nivelul real al cunoștințelor pe care le posedă. Astfel nu este ceva anormal ca la o oră cu, să spunem, trei elevi, unul sa aibă nouă ani, altul doisprezece și celălalt șaisprezece, punctul comun fiind nu vârsta, ci nivelul pregătirii lor, care este aproximativ egal în ciuda diferenței de vârstă.

În ceea ce privește contextul în care elevii fac aceste cursuri, sunt mai multe motive pentru care elevul, sau mai bine zis părinții aleg pentru elevi o astfel de metodă de predare. În primul rând, avem motivele obișnuite pentru care părinții își înscriu elevii la meditații precum îmbunătățirea cunoștințelor, dobândirea unui avantaj educațional în raport cu colegii, dobândirea unui loc de muncă mai bun la terminarea liceului/facultății sau pregătirea pentru începerea unei facultăți în străinătate. La asta se adaugă motivele specifice. Este mai convenabil și eficient în ceea ce privește organizarea timpului. În orașele mari din Asia de Est și SE, traficul este extrem de aglomerat. Poate dura o oră sau mai mult pentru ca elevul să ajungă de la locuința până la centrul de meditații după școală. Acest timp este economisit în momentul în care elevul învață pe internet în ora pe care altfel o pierdea pe drum, lăsându-i-se mai mult timp pentru învățatul la alte materii. În ceea ce privește copiii care provin din orașele mai mici, acolo problema cea mare este absența profesorilor suficient de calificați, profesorii de limba engleză din occident care vin în Asia de Est si SE preferând să se stabilească în orașe ce le oferă un standard de viața mai înalt. Internetul îți oferă posibilitatea de a avea acces la profesori buni de oriunde de pe glob, indiferent de localitatea de unde provine elevul. La cele enumerate anterior putem adăuga faptul că învățământul pe internet se dovedește util în situații critice, cel mai recent exemplu (deși nu a avut impact asupra rezultatelor de la PISA discutate acum se poate

sa aibă unul mult mai mare la următorul test) fiind panica creată de pandemia recentă. Mulți părinți din zonele afectate au preferat să nu își mai trimită copiii în centrele de meditații private clasice unde se învață tot în grup ca în școlile tradiționale. De asemenea multe din țările occidentale și-au evacuat cetățenii aflați în anumite zone afectate, printre ei aflându-se și foarte mulți profesori de engleză, astfel lăsând foarte mulți elevi fără profesor. Soluția pentru mulți părinți a fost trecerea spre mediul online. Unele școli *online* au înregistrat o creștere a înscrierilor cu 215% in lunile Ianuarie și Februarie 2020.[45] Chiar și școlile de stat au început să adopte învățământul online în cadrul situației speciale create de epidemie.[46] Este relevant pentru această discuție pentru că situația nu face decât să accelereze și mai mult tranziția dinspre educația clasică spre cea online în China la ora actuală, tranziție ce deja a început acum câțiva ani și probabil Coreea de Sud sau Japonia vor proceda similar având și ei mai multe școli *online* și fiind confruntați cu aceeași problemă a epidemiei. La ora actuală 37% din elevii chinezi optează pentru o formă sau alta de educație suplimentară (*online* sau *offline*), cifră proiectată să crească la 50% în următorii ani. În Japonia sau Coreea de Sud această cifră este deja la 70%.[47] În ceea ce privește întrebarea dacă învățământul online este reprezentativ pentru rezultatele de la PISA, aș zice ca da, în special pentru zonele din China unde s-a dat testul. Acolo elevii au posibilitatea cea mai mare de a accesa educație în toate formele ei, atât online cât și offline. Nu doar acolo se învață online firește ci și în orașe mai mici din vestul Chinei, însă pentru testul PISA coasta de est a Chinei este importantă. Nu putem spune că doar acesta e singurul factor relevant dar cu siguranță este printre factorii care au avut un impact asupra situației, impact ce va crește doar în anii ce urmează.

Un alt avantaj al acestor platforme constă în faptul că acestea pot aduce profesori de calitate, de oriunde și oriunde în țară. Majoritatea profesorilor de limbi străine, nativi, care doresc să predea fizic în țările asiatice preferă orașele mari, cu un stil de viață cât mai aproape de cel occidental. Ceea ce este pe deplin posibil în orașe ca Tokio, Beijing, Shanghai, Hong Kong, Seoul sau chiar Ho Chi Minh City, dar se găsesc mai puțini pentru orașele mai slab dezvoltate deși și acolo există oameni interesați de educația copiilor și cu posibilități financiare care le-ar permite ore suplimentare cu un profesor. Platformele online au putut aduce profesori în zonele mai puțin dezvoltate ale țării, unde există cetățeni doritori de educație suplimentară dezavantajați de faptul că nu locuiesc într-un mare oraș, dar care au acces la internet. Într-un fel e ca în România, nu te omoară taxa de plată la facultate, ci costurile presupuse de viața într-un oraș universitar. De altfel, România suferă de exact aceeași problemă, doar că noi nu prea găsim soluții. *Ziarul Financiar* a publicat recent un articol despre analiza rezultatelor obținute de români la testul PISA și ceea ce s-a descoperit e ca Bucureștiul, este la același nivel cu restul capitalelor Europene, însă rezultatele din mediul rural sunt la nivelul celor din Indonezia sau Maroc, ceea ce a micșorat media obținută pe țară.[48] Este absolut evident că avem de a face cu un decalaj educațional uriaș între mediul rural si urban. Poate că ceva de genul acesta s-ar putea face si la noi. În Asia această problemă începe sa fie rezolvată atât prin intermediul sistemului educațional de stat, cât și prin acela al programelor educaționale de la distanță. În România, profesorii de la stat dau oricum meditații în particular, adică oferă de facto educație privată. Este deci ceva ce se întâmplă, fie că agreăm conceptul sau nu. De ce nu ar face la fel la distanța? Părerea mea este că mulți dintre profesorii buni ai marilor orașe ar putea sa ofere aceste servicii nu doar în cadrul programului de stat sau prin intermediul meditațiilor, ci și de pe platforme orientate spre locuitorii din orașele mai mici sau din mediul rural, ceea ce ar mări nu doar numărul de elevi cu acces la educație, ci ar completa și veniturile profesorilor.

Sisteme Educaționale Publice:

Toate țările menționate au desigur și sisteme educaționale publice. Foarte multe trăsături sunt similare sistemelor educaționale publice din Europa, ceea ce diferă radical este procentul din PIB alocat educației, statutul și venitul profesorilor despre care am discutat și anterior cât și seriozitatea dovedită de personalul implicat. Charlene Tan, în volumul *Learning From Shanghai: Lessons on Achieving Educational Success* menționează (referindu-se desigur la China, țara care a ieșit pe primul loc la testările PISA) mai mulți factori pe care îi considera responsabili în obținerea rezultatelor. Tan își construiește volumul pe trei paliere care influențează rezultatele sistemului public. În prima parte, *The People*, autoarea discută atitudinile grupurilor de oameni implicați în procesul educațional fie că vorbim despre directori, profesori, părinți sau elevi și rolurile pe care aceștia le ocupă. Mai apoi vorbește despre punctul de întâlnire a formelor globale cu cele locale, a unei sinteze dintre Est și Vest, a unei interesante combinații între tradiție și modernitate care caracterizează conducerea școlilor în regiune.[49] Similar, despre școlile din Shanghai menționează că rezultatele lor academice sunt produsul intersecției pe de-o parte a anumitor valori și practici culturale locale și pe de alta a unei deschideri către curricula occidentală. Autoarea arată cum această întrepătrundere și sinteză de valori stă la baza rezultatelor excepționale. Ea menționează de asemenea statutul social înalt de care se bucură profesorii în sistemul educațional public chinez,[50] lucru de altfel menționat și anterior ca fiind comun întregii zone studiate. În a doua parte a cărții, *The Policy*, autoarea pune în evidență diferitele reforme

educaționale ce au avut loc în cadrul sistemului public educațional chinez, management-ul, sau curricula. Menționează de asemenea faptul că succesul sistemului public la testările internaționale din orașe precum Shanghai a fost în parte și rezultatul a ceea ce autoarea numește "centralism decentralizat"[51]: „A common thread that runs across the chapters is the phenomenon of 'decentralised centralism' where school leaders are given the autonomy to launch school-based curriculum but they remain accountable to the control and discipline of the municipal and district authorities".[52]

Al treilea capitol, *The Practice*, arată cum factorii identificați anteriori funcționează la nivelul școlilor. Aici sunt discutate predatul, învățatul, colaborarea dintre profesori, pregătirea profesorilor și recompensarea lor în cadrul școlilor analizate.[53] Cititorii află despre abordările pedagogice inovative care au ajutat la reformarea curriculei precum și cu modurile atât culturale cât și structurale prin care se asigură sprijinirea și mentoratul profesorilor sau cercetarea. Cartea ei e una dintre cele mai interesante pe subiect și o recomand celor interesați de organizarea școlilor publice din China.[54]

În continuare am să menționez însă câteva aspecte relevante referitoare la strategiile naționale în privința educației adoptate de țările discutate cât și proporția din bugetul public pe care fiecare din aceste țări o oferă educației.

Țara	**Procent din PIB aferent educației/cifra exactă**	**Procent din PIB aferent educației primare, secundare și terțiare**
China	4.11% din PIB/520 billion USD[55] Datorită succesului economic pe care l-a avut țara în ultimii ani, nivelul de trai a crescut considerabil. Problema este desigur că, odată cu creșterea salariilor, companiile nu se mai grăbesc toate în China, ci se mută în alte țări, spre SE Asiei[56]. Astfel, scopul Chinei devine tranziția dinspre o economie „middle income" spre una „high income", cum a reusit Japonia în anii '70-80. Însă pentru o economie „high income" ai nevoie de o populație mai educată, capabila sa ocupe noile locuri de muncă mai bine plătite. Investiția în educație publică este proiectată să crească cu 8% anual.	Educație primară 1.5% din PIB Educatie secundară 2% din PIB Educatie tertiara 1.5% din PIB
Japonia	4% [57] din PIB/aprox. 194 billion USD Japonia este deja o economie "high income", a treia ca mărime la nivel global după SUA si China. Japonia se confrunta cu problema îmbătrânirii și scăderii fertilității. Îmbătrânirea populației este mult peste ce vedem în statele din vestul Europei. După cum putem observa, unul din obiective pare a fi scăderea bugetului pentru educație primară si creșterea celui pentru educație secundară sau terțiară.[58]	Educatie primara 1.1% din PIB Educatie secundara 1.5% din PIB Educatie tertiara 1,4 % din PIB
Coreea de Sud	5.4% [59] din PIB/78 million USD Coreea de Sud cheltuiește pe educație peste media statelor OECD. După 15 ani de experiență, un profesor cu calificări de nivel mediu are printre cele mai mari salarii dintre statele OECD (echivalentul la 55.618 USD/an)[60] Progresia salariala a profesorilor aflați în sistemul educațional public este printre cele mai satisfăcătoare din cadrul țărilor OECD. De remarcat că cei mai bine plătiți par a fi profesorii din ciclul primar, care pot ajunge să câștige pana la 90.911 USD/an. [61]	Educatie primara 1.6% din PIB Educatie secundara 2.1% din PIB Educatie tertiara 1.7% din PIB
Vietnam	5.8% [62] din PIB/13 billion USD Vietnamul este o țară care, în ceea ce privește educația, se ridică mult deasupra celorlalte țări din categoria sa. Ministrul Învățământului a menționat la World Education Forum, desfășurat anul acesta la Londra că, dacă ar fi sa adăugăm contribuția privată a părinților s-ar ajunge la 8% din PIB investit in educație (public + privat), arătând astfel uriașul interes pentru educație al familiilor vietnameze. [63] De asemenea, Vietnamul începe să absoarbă din locurile de muncă ce pleacă dinspre China înspre zona sudică a continentului asiatic. [64] În următorii 20-30 de ani este foarte posibil sa vedem încă un „miracol economic" asiatic.	na na na
Singapore	8% din PIB urmând să se mărească la 10% [65]/26 billion USD În Singapore, educația este prima prioritate după apărare, în ceea ce privește bugetul public. Este prioritizată educația chiar și în raport cu sistemul de sănătate. Pe site-ul Ministerului Educației aflam finalitatea spre care tinde educația publică în Singapore.	na na na

Concluzii

În final am putea spune că avem trei factori majori care influențează rezultatele. În cazul factorului cultural și familial putem spune că există diferențe evidente, documentate între diferite moduri de a prioritiza educația în diferite regiuni ale globului. În cazul Asiei de Est și SE această prioritizare este parte integrala a tradiției confucianiste care a influențat timp de mai bine de 2500 ani arealul geografic discutat. Este important de amintit că în zona această prioritizare a educației cât și presiunile exercitate de familie asupra copiilor nu par a fi limitate la o clasă de părinți educați și cu posibilități materiale peste medie. Aceștia din urmă poate pot oferi mai mult din punct de vedere material copiilor însă aceeași prioritizare este vizibilă și în mediile cu venituri mai modeste deoarece în zonă, din punct de vedere cultural, rezultatele bune ale copiilor sunt văzute ca aducând onoare întregului colectiv familial, ele nu reflectă pozitiv sau negativ doar individual asupra elevului. În egală măsura rezultatele proaste sunt văzute de comunitate ca fiind și vina părinților care nu s-au ocupat suficient de educația copiilor lor. În al doilea rând, în Asia de Est putem vorbi despre o bună coabitare a unui sistem educațional de stat puternic în care se investește un procent consistent din produsul intern brut al țării (între 4-8%) cu diverse alternative educaționale în afara sistemului de stat fie că vorbim despre *cram schools*, școli online, centre de limbi străine. Am putea spune că și acest buget generos oferit educației precum și continuarea studiilor în afara sistemului de stat sunt tot o manifestare a importanței educației pentru culturile din Asia de Est și SE.

Note:

1. „About OECD", Organisation for Economic Co-operation and Development, consultat la 19 Martie 2020. https://www.oecd.org/about/
2. „Internet Penetration in South East Asian Countries", consultat la 18 Martie 2020. https://www.statista.com/statistics/487965/internet-penetration-in-southeast-asian-countries/
3. Jamie Carter, „Why a Growing Number of 'Digital Nomads' are choosing Asia as their Base", *South China Morning Post*, Iunie 29, 2016. https://www.scmp.com/lifestyle/travel-leisure/article/1983144/why-growing-army-digital-nomads-are-choosing-asia-their
4. „World University Rankings 2020", *Times Higher Education*, accesat la 19 Martie 2020. https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2020/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats
5. „Number of Students from China Studying Abroad between 2008 and 2018", *Statista*, publicat pe 16 Ianuarie, 2020. https://www.statista.com/statistics/227240/number-of-chinese-students-that-study-abroad/
6. „PISA 2018 Worldwide Ranking", *Factsmap*, accesat la 9 Martie 2020. http://factsmaps.com/pisa-2018-worldwide-ranking-average-score-of-mathematics-science-reading/
7. Josh Cole, „Putting PISA in its Place", *Canadian Center for Policy Alternatives*, accesat la 9 Martie 2020: „Further, it is supposed to be „unique" in that it is designed to assess „to what extent students at the end of compulsory education, can apply their knowledge to real life situations and be equipped for full participation in society." To date, the website asserts that „more than 70 economies have participated in the assessment". Note the careful use of language here and in the assessment's design and the way it is sold to the public through the website. PISA purports to measure „the key subjects," which are limited to just three. It claims to measure „real life" skills – as opposed to those irrelevant subjects taught in traditional, outmoded school-systems (there is no room here for history or citizenship education, for instance). [...] While it measures national school systems in exclusively economic/utilitarian terms, ranks them first to last, and seeks to shame their host „economies" into changing their educational policies in order to bring them into line with globalized standards". https://www.policyalternatives.ca/search/site/PISA%20TEST.
8. Lane Crothers și Charles Lockhart, „Singapore and the Asian Values Debate", *Culture and Politics, A Reader* (New York: St. Martin's Press, 2003), 125.
9. „First Results from PISA 2003 - Executive Summary," OECD, consultat la 16 Martie 2020. http://www.oecd.org/education/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/34002454.pdf.
10. Abbie Jackson și Andy Kiersz, „Latest Ranking of Top Countries in Math, Reading and Science is Out", *Business Insider*, consultat la 16 Martie 2020. https://www.businessinsider.com/pisa-worldwide-ranking-of-math-science-reading-skills-2016-12?r=UK.
11. „PISA 2018 Worldwide Rankings".
12. Charlene Tan, „Confucianism and Education, Curriculum and Pedagogy, Educational Theories and Philosophy", Oxford Research Encyclopedias, publicat în noiembrie 2017, 16. https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-226

13. Ibid., 10.
14. Ibid., 1.
15. Ibid., 4.
16. Li Chenyang, „The Tao encounters the West: Explorations in comparative philosophy" (Albany: State University of New York Press: 1999).
17. Ian P. Johnson, „PISA scores linked to teacher status in society: study", *Deutsche Welle* (11 noiembrie 2018). https://www.dw.com/en/pisa-scores-linked-to-teacher-status-in-society-study/a-46202091.
18. „Global Teacher Status Index 2018," (Varkey Foundation, 2018), consultat la 19 Martie 2020. https://www.varkeyfoundation.org/media/4790/gts-index-9-11-2018.pdf.
19. Johnson, „PISA scores linked to teacher status".
20. „Kālāma Sutta, The Buddha's Charter of Free Enquiry," Buddha Dharma Education Association, accesat la 19 Decembrie 2019. http://www.buddhanet.net/e-learning/kalama1_p.htm?fbclid=IwAR2zy3sWDdwh_0oiiTcC_piLcKjhrwyJU451pDY1RjsiCVNQ4_WToPg1Ncc.
21. Ibid.
22. Bhikku, Bodhi, „A look at the Kālāma Sutta", accesat la 19 Decembrie 2019. http://www.buddhanet.net/e-learning/kalama1_l.htm.
23. Sebastian Țoc, „Familie, Școală și Succes Școlar în Învățământul Liceal Românesc", *Revista Calitatea Vieții* (Martie 2016): 191, consultat la 18 Martie 2020. https://www.revistacalitateavietii.ro/2016/CV-3-2016/01.pdf.
24. Ibid., 191.
25. Su Yeong Kim și Vivian Y. Wong, „Asessing Asian and Asian American Parenting: A Review of the Literature", Researchgate, consultat la 16 Martie 2020: 185. https://www.researchgate.net/publication/232598496_Assessing_Asian_and_Asian_American_Parenting_A_Review_of_the_Literature
26. Tan, „Confucianism and Education".
27. Kim și Wong, „Asessing Asian", 185.
28. Ibid., 191.
29. Sushant Kalra, „Eastern vs. Western Parenting", Educationworld, consultat la 16 Martie 2020. https://www.educationworld.in/eastern-vs-western-parenting/.
30. Amy Chua, „Why Chinese Mothers are Superior", *The Wall Street Journal* (8 ianuarie 2011). https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704111504576059713528698754.
31. Ibid.
32. Amy Chua, *Battle Hymn of the Tiger Mother* (New York: Penguin, 2011)
33. „Time Magazine 100 Most Influential People of the Year 2011", *Time Magazine*, consultat la 17 Decembrie 2019. http://content.time.com/time/specials/packages/completelist/0,29569,2058044,00.html.
34. Laurie Chan, „Chinese Parents spend up to 43.500$ a year on after school classes for their children", *South China Morning Post* (4 decembrie 2018). https://www.scmp.com/news/china/society/article/2176377/chinese-parents-spend-us43500-year-after-school-classes-their
35. Jane Cai, „China's Middle Class spend less as they scrimp and save for their children's education", *South China Morning Post* (16 octombrie 2018). https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/2168189/chinas-middle-class-spend-less-they-scrimp-and-save-their.
36. Sally Weale, „Culture not just Curriculum determines East Asian School Success", *The Guardian*, 9 Octombrie 2014. https://www.theguardian.com/world/2014/oct/09/east-asian-school-success-culture-curriculum-teaching.
37. „Eurosceptic and Populist Forces in the European Union", France24, consultat la 16 Martie 2020. https://www.france24.com/en/20190525-eurosceptic-populist-forces-european-union.
38. Aris Teon, „Filial Piety in Chinese Culture", *The Greater China Journal* (14 Martie 2016). https://china-journal.org/2016/03/14/filial-piety-in-chinese-culture/.
39. Jonathan DeHart, „Confucian Crackdown: New Chinese Law Enforces Filial Piety", *The Diplomat* (4 iulie 2013). https://thediplomat.com/2013/07/confucian-crackdown-new-chinese-law-enforces-filial-piety/
40 „Diploma Mills: 9 Strategies for Tackling one of Higher Educations Most Wicked Problems", *World Education News and Reviews*, consultat la 16 Martie 2020. https://wenr.wes.org/2017/12/diploma-mills-9-strategies-for-tackling-one-of-higher-educations-most-wicked-problems.
41. „Diploma Mills: 9 Strategies."
42. Mike Veenstra, „Good Air Language: Teaching English Online", ultimul update 9 decembrie 2019. https://www.goodairlanguage.com/teaching-english-online-2/.

43. „VipJr Awarded Awarded Oxford University Press Education Resources and Services Partner of the Year 2017/2018", iTutorGroup, consultat la 19 Martie 2020.
http://itutorgroup.com/news_39.html
44. Cheng Yu, „Online Jobs Enrich Teachers Living Overseas", *China Daily* (4 octombrie, 2018).
http://www.chinadaily.com.cn/a/201810/04/WS5bb54c16a310eff303280a46_1.html
45. Noel Celis, „Work and Online Courses: Faced With the Virus, the Chinese Migrate to the Web", *Engnews24h* (12 februarie 2020).
https://engnews24h.com/work-and-online-courses-faced-with-the-virus-the-chinese-migrate-to-the-web/
46. Huaxia, „China Focus: Schools Start Online Course as Epidemic Control Postpones New Semester", *Xinhuanet* (2 Februarie 2020).
http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/17/c_138792006.htm?fbclid=IwAR1u1ZfmL4sxXkJRqdsrb5Fz-JOlJy2fGiNxO7Zzac6KDooeo_QOMWxlGqQ.
47. „The Internet Boom in Foreigners Teaching China's Children Online", *South China Morning Post* (7 septembrie 2017).
https://www.scmp.com/news/article/2110115/boom-foreigners-teaching-chinas-children-online.
48. Ramona Cornea, "„Ce se află în spatele testelor PISA: Bucureștiul egaleaza marile capitale europene, însa mediul rural este la nivel cu Indonezia, Filipine si Maroc", *Ziarul Financiar* (9 decembrie 2019).
https://www.zf.ro/profesii/ce-se-afla-in-spatele-testelor-pisa-bucurestiul-egaleaza-marile-capitale-europene-insa-mediul-rural-este-la-nivel-cu-indonezia-filipine-si-maroc-18659018.
49. Charlene Tan, *Learning From Shanghai: Lessons on Achieving Educational Success* (New York: Springer, 2013), ix.
50. Ibid., 14.
51. Ibid., 15
52. Ibid.
53. Ibid.
54. Ibid.
55. Mei, Ming, „China's gov't spending on education above 4 pct of GDP for 7 consecutive years", *Xinhua* (17 octombrie 2019)http://www.xinhuanet.com/english/2019-10/17/c_138479441.htm.
56. Alberto Vettoretti, „Why so Many Businesses are Moving to Vietnam", *Linkedin* (1 iunie 2017).
https://www.linkedin.com/pulse/why-so-many-foreign-businesses-moving-vietnam-alberto-vettoretti/.
57. „Education at a Glance 2019: Japan, OECD Indicators", OECD, accesat la 19 decembrie 2019.
https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_JPN.pdf.
58. Ibid.
59. „Education at a Glance 2019: Korea, OECD Indicators", OECD, accesat la 19 decembrie 2019.
https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_KOR.pdf
60. „Overview of the Education System: Korea, (EAG 2019)", OECD, accesat la 19 decembrie 2019.
https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=KOR&treshold=10&topic=EO
61. "Overview of the Education System: Korea"
62. Phùng Xuân Nhã, „Vietnam Spends 5.8% of GDP on Education", *Vietnam Net* (23 ianuarie 2019).
https://english.vietnamnet.vn/fms/education/216664/vietnam-spends-5-8--of-gdp-on-education.html.
63. Ibid.
64. Vettoretti, „Why so Many Businesses".
65. „Singapore Government Spending on Education and Healthcare", Website Guvernamental, accesat la 19 Decembrie 2019.
https://www.singaporebudget.gov.sg/budget_2020/about-budget/budget-features/govt-spending-on-education-and-healthcare.

Bibliography:

Buddha Dharma Education Association. "Kālāma Sutta, The Buddha's Charter of Free Enquiry.", accesat la 19 Decembrie 2019.
http://www.buddhanet.net/e-learning/kalama1_p.htm?fbclid=IwAR2zy3sWDdwh_0oiiTcC_piLcKjhrwyJU451pDY1RjsiCVNQ4_WT0Pg1Ncc.

Bhikku, Bodhi. "A look at the Kālāma Sutta."
http://www.buddhanet.net/e-learning/kalama1_l.htm

Carter, Jamie, "Why a Growing Number of 'Digital Nomads' are choosing Asia as their Base." *South China Morning Post* (June 29, 2016).
https://www.scmp.com/lifestyle/travel-leisure/article/1983144/why-growing-army-digital-nomads-are-choosing-asia-their.

Cai, Jane. "China's Middle Class spend less as they scrimp and save for their children's education." *South China Morning Post,* (October 16. 2018).
https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/2168189/chinas-middle-class-spend-less-they-scrimp-and-save-

their
Celis, Noel. "Work and Online Courses: Faced With the Virus, the Chinese Migrate to the Web." *Engnews24h* (February 12, 2020). https://engnews24h.com/work-and-online-courses-faced-with-the-virus-the-chinese-migrate-to-the-web/
Chan, Laurie. "Chinese Parents spend up to 43.500$ a year on after school classes for their children." *South China Morning Post* (December 4, 2018). https://www.scmp.com/news/china/society/article/2176377/chinese-parents-spend-us43500-year-after-school-classes-their
Chua, Amy. "Why Chinese Mothers are Superior." *The Wall Street Journal* (January 8, 2011). https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704111504576059713528698754
Chua, Amy. *Battle Hymn of the Tiger Mother*. New York: Penguin, 2011.
Chenyang, Li. *The Tao encounters the West: Explorations in comparative philosophy*. Albany: State University of New York Press, 1999.
Cole, Josh. "Putting PISA in its Place." *Canadian Center for Policy Alternatives*. https://www.policyalternatives.ca/search/site/PISA%20TEST
Cornea, Ramona. "Ce se află în spatele testelor PISA: Bucureștiul egaleaza marile capitale europene, însa mediul rural este la nivel cu Indonezia, Filipine si Maroc.", *Ziarul Financiar* (December 9, 2019). https://www.zf.ro/profesii/ce-se-afla-in-spatele-testelor-pisa-bucurestiul-egaleaza-marile-capitale-europene-insa-mediul-rural-este-la-nivel-cu-indonezia-filipine-si-maroc-18659018
Crothers, Lane și Lockhart. "Singapore and the Asian Values Debate." In *Culture and Politics, A Reader*. New York: St. Martin's Press, 2003).
DeHart, Jonathan. "Confucian Crackdown: New Chinese Law Enforces Filial Piety." *The Diplomat* (July 4, 2013). https://thediplomat.com/2013/07/confucian-crackdown-new-chinese-law-enforces-filial-piety/
Factsmap. "PISA 2018 Worldwide Ranking." http://factsmaps.com/pisa-2018-worldwide-ranking-average-score-of-mathematics-science-reading/
France 24. "Eurosceptic and Populist Forces in the European Union." https://www.france24.com/en/20190525-eurosceptic-populist-forces-european-union
Huaxia. "China Focus: Schools Start Online Course as Epidemic Control Postpones New Semester." *Xinhuanet* (February 2, 2020). http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/17/c_138792006.htm?fbclid=IwAR1u1ZfmL4sxXkJRqdsrb5Fz-JOlJy2fGiNxO7Zzac6KD00e0_QOMWxlGqQ
Kim, Su Yeong, and Vivian Wong. "Asessing Asian and Asian American Parenting: A Review of the Literature." *Researchgate*. https://www.researchgate.net/publication/232598496_Assessing_Asian_and_Asian_American_Parenting_A_Review_of_the_Literature
Kalra, Sushant. "*Eastern vs. Western Parenting*." *Educationworld*. https://www.educationworld.in/eastern-vs-western-parenting/
OECD. "About OECD." https://www.oecd.org/about/
OECD. "Overview of the Education System: Korea, (EAG 2019)." https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=KOR&treshold=10&topic=EO
OECD. "Education at a Glance 2019: Japan, OECD Indicators." https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_JPN.pdf
OECD. "Education at a Glance 2019: Korea, OECD Indicators." https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_KOR.pdf
OECD. "First Results from PISA 2003 - Executive Summary." http://www.oecd.org/education/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/34002454.pdf
Phùng Xuân Nhã. "Vietnam Spends 5.8% of GDP on Education.", *Vietnam Net* (January 23, 2019). https://english.vietnamnet.vn/fms/education/216664/vietnam-spends-5-8--of-gdp-on-education.html
Jackson, Abbie și Kiersz, Andy. "Latest Ranking of Top Countries in Math, Reading and Science is Out." *Business Insider*. https://www.businessinsider.com/pisa-worldwide-ranking-of-math-science-reading-skills-2016-12?r=UK
Johnson, Ian P. "PISA scores linked to teacher status in society: study." *Deutsche Welle* (November 11, 2018). https://www.dw.com/en/pisa-scores-linked-to-teacher-status-in-society-study/a-46202091
Mei, Ming. "China's gov't spending on education above 4 pct of GDP for 7 consecutive years." *Xinhua* (October 17, 2019). http://www.xinhuanet.com/english/2019-10/17/c_138479441.htm
Țoc, Sebastian. "Familie, Școală și Succes Școlar în Învățământul Liceal Românesc." *Revista Calitatea Vieții* (Martie 2016). https://www.revistacalitateavietii.ro/2016/CV-3-2016/01.pdf
Singapore Budget. "Singapore Government Spending on Education and Healthcare." https://www.singaporebudget.gov.sg/budget_2020/about-budget/budget-features/govt-spending-on-education-and-

healthcare
Singapore Ministry of Education. “Desired Outcomes of Education.”
https://www.moe.gov.sg/education/education-system/desired-outcomes-of-education
Statista. “Internet Penetration in South East Asian Countries.”
https://www.statista.com/statistics/487965/internet-penetration-in-southeast-asian-countries/
Statista. “Number of Students from China Studying Abroad between 2008 and 2018.”
https://www.statista.com/statistics/227240/number-of-chinese-students-that-study-abroad/
Tan, Charlene. “Confucianism and Education, Curriculum and Pedagogy, Educational Theories and Philosophy.” *Oxford Research Encyclopedias*, published in November 2017.
https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-226
Tan, Charlene. *Learning from Shanghai: Lessons on Achieving Educational Success*. New York: Springer, 2013.
Teon, Aris. “Filial Piety in Chinese Culture.” *The Greater China Journal* (March 14, 2016).
https://china-journal.org/2016/03/14/filial-piety-in-chinese-culture/
Times Higher Education. “World University Rankings 2020.”
https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2020/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats
“Time Magazine 100 Most Influential People of the Year 2011,” *Time Magazine.*
http://content.time.com/time/specials/packages/completelist/0,29569,2058044,00.html
“The Internet Boom in Foreigners Teaching China’s Children Online.” *South China Morning Post* (September 7, 2017).
https://www.scmp.com/news/article/2110115/boom-foreigners-teaching-chinas-children-online
Varkey Foundation. “Global Teacher Status Index 2018.”
https://www.varkeyfoundation.org/media/4790/gts-index-9-11-2018.pdf
Veenstra, Mike. “Good Air Language: Teaching English Online.”
https://www.goodairlanguage.com/teaching-english-online-2/
Vettoretti, Alberto. “Why so Many Businesses are Moving to Vietnam.” *Linkedin* (June 1, 2017).
https://www.linkedin.com/pulse/why-so-many-foreign-businesses-moving-vietnam-alberto-vettoretti/
“VipJr Awarded Awarded Oxford University Press Education Resources and Services Partner of the Year 2017/2018.” *iTutorGroup*.
http://itutorgroup.com/news_39.html
Weale, Sally. “Culture not just Curriculum determines East Asian School Success.” *The Guardian* (October 9, 2014).
https://www.theguardian.com/world/2014/oct/09/east-asian-school-success-culture-curriculum-teaching
World Education News and Reviews. “Diploma Mills: 9 Strategies for Tackling one of Higher Educations Most Wicked Problems.”
https://wenr.wes.org/2017/12/diploma-mills-9-strategies-for-tackling-one-of-higher-educations-most-wicked-problems
Yu, Cheng. “Online Jobs Enrich Teachers Living Overseas.” *China Daily* (October 4, 2018).
http://www.chinadaily.com.cn/a/201810/04/WS5bb54c16a310eff303280a46_1.html